

En idéskrift kring
validering & vägledning
av vuxnas lärande

Projekt DalaValiderings
centrum

Innehållsförteckning

Om projektet och denna idéskrift	3
Vem gör vad när det gäller validering?.....	4
Några goda exempel kring arbete med validering	6
Några exempel på verktyg för validering	16
Framgångsfaktorer för validering.....	21
Arbete på kommunal och regional nivå med validering	24
Avslutande reflektioner	26
Några länkar	28

Om projektet och denna idéskrift

Denna idéskrift har tagits fram som en del av projektet Dala Validerings centrum, som genomfördes under perioden februari 2014-januari 2016, med Region Dalarna som projektägare och Dalawux som operativ utförare. Projektet delfinansieras genom den regionala kompetensplattformen via Tillväxtverket, samt med medel från Region Dalarna och DalaWux.

Genom validering av vuxnas reella kompetens kan vi bidra till en ökad tillväxt. Genom en effektivare, genusmedveten och kvalitetssäkrad validering kan fler utanför arbetsmarknaden komma i arbete snabbare. Utrikesfödda kan få kortare etableringstid på arbetsmarknaden då metoder att validera tidigare erhållna kunskaper gör att rätt utbildningsinsatser utvecklar den redan befintliga kompetensen.

Det långsiktiga målet för projektet var att bygga upp en struktur för validering och vägledning som blir en del av den ordinarie verksamhet och därmed förbättra förutsättningarna för en ökad matchning, ökat inträde på arbetsmarknaden för de som står utanför samt ökad omställningsmöjlighet för befintlig personal. Ett annat långsiktigt mål var en effektivare kompetensförsörjning inom regionen.

Projektmålen var bland annat att öka kunskapen om effektiva metoder för validering och vägledning för vuxna inom regionen, att skapa en förstärkt dialog och en utvecklad samverkan mellan regionala och nationella aktörer kring validering och vägledning för vuxna inom regionen, att utveckla evidensbaserade metoder och lösningar för en effektiv och individanpassad hantering av validering och vägledning för vuxna inom regionen samt att skapa goda förutsättningar för etablering av ett validerings- och vägledningscentrum för vuxna inom Region Dalarna.

Syftet med denna idéskrift är att sprida goda exempel kring hur man kan arbeta med validering och vägledning på kommunal och regional nivå. Genom dessa goda exempel hoppas vi kunna uppmuntra fler att arbeta mer strukturerat och samordnat med validering, så att fler människor kan få ”kvitto” på sin reella kompetens.

Vem gör vad när det gäller validering?

Det finns flera lagar och förordningar som reglerar de olika aktörernas arbete med validering i Sverige.

Den som endast har motsvarande grundskola eller avbruten gymnasieutbildning från utlandet hänvisas till studie- och yrkesvägledare (SYV) inom kommunal vuxenutbildning. Skollagen¹ reglerar vuxenutbildningens arbete med validering. I skollagen står det att ”en elev i kommunal vuxenutbildning kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Med validering avses en process som innebär en strukturerad bedömning, värdering och dokumentation samt ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter oberoende av hur de förvärvats. Rektorn ska verka för att valideringen sker i enlighet med lag och andra författningar.

I förordningen om vuxenutbildning² står det ”validering får ske inom ramen för alla kurser och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen. Arbetsförmedlingen har en central funktion för den som söker arbete och kan hjälpa till med vägledning mm avseende bedömning för arbetsmarknaden³. Den som har utländsk yrkesutbildning och söker arbete, men saknar papper som kan bedömas, kan vända sig till Arbetsförmedlingen för validering av reell kompetens.

Arbetsförmedlingen ansvarar sedan december 2010 för att samordna etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Myndighetens uppdrag är att underlätta och påskynda vägen till arbete eller högre studier och ge förutsättningar för egenförsörjning. Arbetsförmedlingen ska tillsammans med personen i etableringsuppdraget upprätta en individuell etableringsplan som ska innehålla arbetsförberedande aktiviteter, undervisning i svenska och samhällsorientering. Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag för utrikesfödda inkluderar arbete med validering.

¹ Skollagen 2010:800, kapitel 20, 32§

² Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning, kapitel 2, 8§.

³ <https://www.valideringsinfo.se/Om-validering/Myndigheternas-uppdrag2/uh/Bedomning-av-utlandsk-utbildning/>

I budgeten för 2016 avsätts även medel för förstärkta valideringsinsatser inom ramen för etableringsuppdraget. Vidare ges Arbetsförmedlingen möjlighet att erbjuda kortare kompletteringsutbildningar för nyanlända inom etableringsuppdraget med motsvarande svensk högskoleutbildning som är i behov av komplettering för att snabbare matchas mot arbete på den svenska arbetsmarknaden.

Den som vill tillgodoräkna sig fristående kurser på en utbildning som man är antagen till i Sverige ska vända sig till det enskilda lärosätet (universitet, högskola eller annan utbildningsanordnare) för att få en bedömning. Från och med 2013 har myndigheten Universitets- och högskolerådet, UHR, ansvar för bedömning av utländsk utbildning, detta gäller både bedömning av både utländska gymnasiala utbildningar och utländska eftergymnasial utbildningar.

Det finns valideringsmodeller inom olika branscher, som används för att validera vuxna inom respektive bransch. Ett exempel på branschmodell är valideringsmodell för hotell- och restaurangbranschen som innefattar kompetenskartläggning och bedömning för yrkesinriktningarna kock, servering, hotellkonferens och hotellreception. Ett annat exempel är valideringsmodell för vård- och omsorg, även om denna validering utför utifrån många skilda modeller och principer runtom i Sverige. Ett regionalt och lokalt arbete kring utveckling av valideringsfrågan inom vård- och omsorg pågår över hela landet.

I Myndigheten för yrkeshögskolans uppdrag ingår att samordna och stödja en nationell struktur för validering. I samverkan med andra berörda myndigheter som Arbetsförmedlingen, Universitets- och högskolerådet och Skolverket arbetar myndigheten med att ta fram modeller och riktlinjer till stöd för både branschernas och utbildningsväsendets arbete med validering. En del i detta arbete är att ansvara för en gemensam portal för samlad information om validering i Sverige.

Läs mer på www.valideringsinfo.se.

Externa utbildningsanordnare kan validera vuxna på uppdrag av bland annat den kommunala vuxenutbildningen och genom upphandling hos Arbetsförmedlingen.

Några goda exempel kring arbete med validering

I detta kapitel ger vi tre exempel från olika regioner i Sverige samt ger exempel på validering inom olika delar av samhället.

Validering Väst - en stödstruktur för validering i Västra Götaland

Under 2011 gav Västra Götalandsregionen ett uppdrag till Regionutvecklingssekretariatet uppdraget att tillsammans med Meritea och med medverkan av kommunalförbunden, redovisa hur en gemensam stödplattform för valideringsverksamhet kunde utvecklas. En arbetsgrupp bildades som arbetade fram ett förslag till stödstruktur för validering i Västra Götaland som sedan beslutades av Västra Götalandsregionen. Arbetsgruppen fick sedan fortsatta uppdrag att arbeta med genomförandet av stödstrukturen i enlighet med förslaget och att detta skulle ske inom ramen för Kompetensplattform Västra Götaland⁴.

Valideringsverksamheten har till stora delar skett på uppdrag av och med medel från Västra Götalandsregionen och Arbetsförmedlingen. Uppdraget har under åren varit att i samverkan med arbetsmarknadens parter och branscher arbeta för att stödja tillkomsten av ett behovsstyrt valideringsutbud med god kvalitet, hög tillgänglighet med både regional och nationell förankring, inom Västra Götaland. Arbetet har resulterat i utveckling av valideringsmodeller inom olika yrkesområden som vård- och omsorg, bygg med flera. Denna stödstruktur för validering säljer inte någon validering och utför inte någon validering själva, utan valideringen sker lokalt ute i de fyra delregionerna. Fokus på stödstrukturen är att fungera som samordnande, arbeta med kommunikation och spridning, samverka med relevanta aktörer, sprida erfarenhet kring modeller och verktyg samt bidra till utvecklingen av validering i regionen.

⁴ <http://www.valideringvast.se/om-oss/>

⁵ Intervju med Validering Väst från den 9 juni 2015

Uppdraget för 2015 har varit att:

- skapa delregionala strukturer för validering anpassade för de fyra kommunalförbunden. Befintliga kompetensplattformstrukturer ska nyttjas.
- genomföra synlighetsaktiviteter utifrån perspektivet ”Validering i Västra Götaland”.
- skapa förutsättningar för stöd för Arbetsförmedlingen respektive vuxenutbildningen inom VG vid upphandling av validering och uppföljning av levererad validering.
- kartlägga och dokumentera valideringsmodeller och valideringsutförare relevanta för regionen.
- utveckla kvalitetssäkringsmetod för validering.
- skapa förutsättningar och agera katalysator gällande etablering av fler valideringsmodeller och valideringsutförare inom VG.
- utvärdera behov av nytt/utvecklat IT-verktyg, Portal/hemsida för validering.

Björn Dufva Hellsten

verksamhetsansvarig Validering Väst⁵ säger

”-Nu har vi kommit till ett läge där vi kan göra stor nytta.

Arbetsförmedlingen ser oss som en samarbetspartner idag, och vi har utvecklat ett nära samarbete med kommunerna. Men för att kunna bygga upp en fungerande stödstruktur så måste man vara flera personer för att lyckas, man behöver en bred kunskap och kompetens, och ett pedagogiskt sinne. Det tar flera år att bygga upp en verksamhet som vår, man måste förstå hinder och möjligheter och även jobba med att bygga upp nätverk. Genom att arbeta strukturerat och vara nyfikna så har vi skapat en förståelse för olika teorier och modeller.

Validering Väst är en långsiktig satsning, just nu sker finansieringen endast med regionmedel. På sikt hoppas vi kunna få finansiering från de fyra kommunalförbunden. Med vissa kommuner har vi tagit fram metoder för att validera mot gymnasiebetyg. Vi satsar där det finns goda möjligheter att lyckas.”

Örebro Vägledningscentrum

Valideringscentrum i Örebro är för hela Örebro län och finns på Cityakademin i Örebro centrum.

De har under många år utvecklat metoder för att värdera och validera kompetens tillsammans med utbildare, organisationer och branscher. Arbetet med validering och vägledning har länge drivits som en gemensam organisation. Vägledningscentrum har nu huvudansvaret för validering, men validering och vägledning är uppdelat i olika enheter både organisatoriskt och lokalmässigt. Vägledningscentrum är en fysisk plats där man kan ställa frågor och få hjälp. Valideringscentrum har kontakt med vägledarna i länet, och ger stöd och information kring validering. Organisationen (vägledningscentrum) arbetar idag relativt lokalt inom Örebro.

Så här kan det gå till att bli validerad i Örebro:

1. Träff med studie- och yrkesvägledare
2. Ansökan om validering
3. Kartläggning av kompetens
4. En första bedömning
5. Kontakt med valideringsutförare
6. Individuell studieplan
7. Kompetensbedömning/validering
8. Papper på din kompetens
9. Efter valideringen, planering av eventuella kompletterande insatser

En mycket intressant del av arbetet i Örebro är den samverkansgrupp som finns med Arbetsförmedlingen och kommunens olika verksamheter. Samverkansgruppen består av tjänstemän och chefer som arbetar med validering ur olika perspektiv, med deltagare från vuxenutbildningen, SFI och externa utbildningsarrangörer. Det unika i denna samverkan är att man konkret kan samverka kring individen, och besluta kring individens fortsatta väg under själva mötet med samverkansgruppen. Förutom att samverka kring individer som behöver vägledning och validering, så kommer man att börja samverka även kring kompetensutveckling för personalen inom de olika verksamheterna. Vägledningscentrum tillhandahåller olika typer av självskattningsmaterial för validander inom allt från lantbruk till administration och svetsning.

**Ingrid Båve,
tidigare utvecklingsledare inom Örebro valideringscentrum ⁶
säger**

”Det är viktigt att det finns en fysisk plats där man som validand kan ställa frågor och få hjälp från vägledningscentrat. Men det behövs både en fysisk och en virtuell mötesplats, för att kunna samverka i hela regionen. Det behövs finnas ett regionalt uppdrag där kommunerna får betala sin del av verksamheten. Man måste ha specialister på validering lokalt, och en koordinator på lokal och regional nivå. För att få igång arbetet behöver man måste bygga organisationen där viljan till samverkan och utveckling finns.”

⁶ Från projektets studiebesök i Örebro den 7 maj 2014

Malmö vägledningscentrum

Malmö Vägledningscentrum är en kommungemensam verksamhet som erbjuder neutral och obunden studie- och yrkesvägledning till alla vuxna Malmöbor, inför studie- och/eller yrkesval och under pågående studier. Vägledningscentrum kan även bistå dig som är arbetssökande med hjälp att höja din kompetens eller göra nya medvetna yrkesval.

I Malmö har man en samlad organisation för vägledning som inkluderar vuxenutbildningen, infoteket och SFI. Det är ”en dörr in” till alla Malmöbor som behöver vägledning. Det kan röra sig om personer som söker högskola/universitet eller om personer som är långt ifrån studier och jobb. De som fortfarande går på gymnasiet får vägledning på sina skolor. Totalt arbetar 24 vägledare, vilket gör att kan har tillgång till en stor och bred kompetens samlad på samma ställe.

Vägledningscentrum har tagit fram en egen definition av vägledning.

”När det skapas ett värde för den sökande som innefattar att han/hon ser sin situation och sina möjligheter på ett nytt sätt och att en strategi skapas för att gå vidare till nästa steg.”

Vägledningscentrum har beslutat att bedriva studie- och yrkesvägledning baserat på Hägg och Kuoppas samtalsmodell. Utifrån denna har de tagit fram en samtalsmetod som erbjuder validanderna möjlighet att skaffa verktyg och metoder så att de själva kan:

- bli medveten om dina egenskaper, intressen och vad du är bra på **NU**
- sortera bland för dig viktiga och väsentliga åtgärder **NU**
- bli klar över och formulera dina önskningar, idéer och mål **VILL**
- hitta dina möjligheter för att förverkliga dina planer **HUR**
- ta egna beslut och eget ansvar för din fortsatta utveckling **HUR**

**Annika Skörvald,
Studie- och yrkesvägledare och samordnare validering på
Väglingscentrum i Malmö stad lyfter fram⁷ att**

”det är viktigt att ha tillräcklig kunskap och ett tillräckligt språk för att kunna valideras. Validanden behöver kunna vara aktiv och delaktig i kartläggningssamtalet med vägledaren. Vi ser ingen förkortad utbildningstid eller att validanden snabbare kommer i arbete, för att man tar språket sist.”

⁷ Från projektets studiebesök i Malmö stad den 9 september 2015

Inom högre utbildning, -snabbare lärarlyft med validering av tidigare kunskaper

Nu är det möjligt för lärare som behöver läsa in sin behörighet via Lärarlyftet att få tidigare kunskaper och färdigheter tillgodoräknade. Stockholms universitet⁸ har tillsammans med andra lärosäten och Universitets- och högskolerådet tagit fram stöd för en likvärdig bedömning av legitimerade lärares erfarenhetsbaserade kunskaper. I flera kurser kan den som antagits få sina kunskaper och färdigheter validerade för att kunna tillgodoräkna sig delmoment.

Det är Stockholms universitet som utifrån ett regeringsuppdrag har arbetat fram de stödfunktioner som lärosätena erbjuds använda i arbetet med valideringen.

– Möjligheten att kunna få moment tillgodoräknade ökar förutsättningarna för lärare att ta del av Lärarlyftets kurser eftersom de inte behöver lägga ner tid på studier för att tillägna sig kunskaper och färdigheter de redan behärskar. Det kan handla både om ämneskunskaper och ämnesdidaktisk skicklighet, säger Hans Adolfsson, prorektor vid Stockholms universitet.

Tillsammans med Universitets- och högskolerådet, UHR, har valideringsprojektet vid Stockholms universitet tagit fram ett digitalt ansöknings- och administrationssystem, benämnt Valda. Syftet med stödet är att underlätta lärosätenas valideringsarbete och att bidra till att en så likvärdig validering som möjligt kan göras av lärarnas förkunskaper.

– Valda är utvecklat för att ge stöd till alla lärosäten som anordnar Lärarlyftskurser och jag hoppas att flertalet väljer att delta i systemsamarbetet, säger Ulf Melin, generaldirektör vid UHR. På sikt kan Valda bli intressant för samtliga universitet och högskolor. Med lite vidareutveckling kan systemet klara även annan validering.

⁸ <http://www.su.se/lararutbildningar/1%C3%A4rare/1%C3%A4rarlyftet-ii/2.36585/snabbare-1%C3%A4rarlyft-med-validering-av-tidigare-kunskaper-1.238313>

Snabbspåret, validering av nyanlända

Snabbspåret är regeringens satsning på att få ut nyanlända i arbete. I samarbete med Arbetsförmedlingen ska nu UHR, som består av arbetsmarknadens parter Hotell- och restaurangfacket HRF och arbetsgivarorganisationen Visita, validera nyanlända med kockerfarenhet.⁹ Snabbspåret bygger på att en persons yrkeskunskaper bedöms och valideras.

Att validera någon innebär att bedöma dennes praktiska yrkeskunskaper på ett strukturerat sätt. Resultatet blir ett branschintyg som bevis på att personen kan sitt yrke och är anställningsbar.

UHR har en modell för validering och de utbildar nu erfarna, kompetenta kockar till certifierade yrkesbedömare. Utbildningen till yrkesbedömare tar cirka fem timmar.

Allt material, inklusive det digitala verktyget på UHR:s webbsida, översätts till engelska och arabiska.

Valideringen för snabbspåret sker i två faser, en kartläggning och en praktisk bedömning av kompetensen.

Fas 1 Kartläggning av kompetensen:

Kartläggningen tar fyra till sex timmar och görs under två dagar. Yrkesbedömaren samtalar med den som ska valideras om yrket och dennes arbetserfarenheter med stöd av frågor.

Kartläggningen innehåller det här:

- grundläggande information om validering, uppbyggnaden och möjligheter
- samtal och intervju utifrån det aktuella dokumentet
- motivation inför valideringen
- självskattning av nyckelkompetenser och yrkeskompetenser
- genomgång av betyg och meritförteckning

⁹ <http://uhr.nu/kockar-till-snabbsparet/>

Frågorna i UHR:s modell är från början öppna och blir mer detaljerade under gång. Det handlar om erfarenhet från olika arbetsmoment, arbetsgivare, vilka kompetenser deltagaren anser har varit viktiga och hur arbetsplatsens organisation har sett ut. Det är viktigt att validanden känner sig trygg och får tid att reflektera över sin kompetens. Resultatet av kartläggningen sammanställs löpande i ett dokument på webben. Sist gör yrkesbedömaren en handlingsplan där det framgår om deltagaren har förutsättningar att fullfölja valideringen i fas 2 och vilka vägval som finns för att nå målet.

Fas 2 Kompetensbedömning för att få branschens intyg:

Yrkesbedömaren ska nu bedöma validandens praktiska handlag, yrkeskompetensen. För att mäta och dokumentera kompetensen finns ett underlag som innehåller det här:

- introduktion
- yrkesbedömning (praktiskt handlag och motivera sitt handlande)
- bedömning av nyckelkompetenser
- loggbok

Bedömningen sammanställs i webbverktyget och UHR utfärdar två dokument:

- ett intyg där deltagarens faktiska kompetens intygas,
- ett kompletteringsutlåtande där eventuella kompletteringsbehov beskrivs.

Validering inom bygg-branschen i Dalarna

Byggutbildning Star utför validering inom byggyrken på uppdrag av RYK, den regionala yrkeskommittén i Dalarna ¹⁰.

Validering av yrkeskunskaper vänder sig till dem som arbetar eller har arbetat inom byggbranschen i Sverige, men som saknar yrkesbevis. Ett annat skäl för validering kan vara att personen lärt sig yrket i ett annat land. Arbetsgivaren måste även ha avtal med Byggnads eller Sveriges Byggindustrier, och den arbetade tiden ska styrkas med ett arbetsgivarintyg. Efter validering kan den regionala yrkeskommittén utfärda ett yrkesbevis.

Valideringen inom verksamheten består av två delar:

En teoretisk del med ett skriftligt prov i yrkesmatematik, ritningsläsning och yrkesteorier. Provet ska visa att de baskunskaper en yrkesman behöver finns och att personen har den teoretiska bakgrund som krävs för att förstå utförandet av olika arbetsmoment. Samt en praktisk del som kan göras på två olika sätt.

Om personen redan har en anställning kan företagets vd eller personalchef garantera att de praktiska kunskaper motsvarar en yrkesmans. Förutsättningen är att arbetsgivaren har ett gällande kollektivavtal. Är personen istället arbetsökande får den under 1-15 dagar utföra olika arbetsmoment i Byggutbildning Stars lokaler i Borlänge. Här bedöms insatser utifrån handlag, utförande och den egna planeringen av arbetsplatsen.

Registrering hos Byggindustriens Yrkesnämnd och utfärdande av yrkesbevis ingår i valideringen.

Eva Lena Pallander,

VD för Byggutbildning Star säger att ”validering är ett kvitto på vad du kan, samtidigt som den visar vilka kunskaper du behöver komplettera för att kunna få ett yrkesbevis. Genom kunskap och erfarenhet rustar vi byggbranschen för framtiden.”

¹⁰ <http://www.byggstar.se/content/view/32/317/>

Några exempel på verktyg för validering

Det finns ett antal verktyg för olika delar av valideringsprocessen. Dessa verktyg är utvecklade som en del av ett projekt alternativt som en utvecklingsinsats i en verksamhet. Man bör först fundera på vilka behov man har inom sin verksamhet innan man väljer verktyg som skall stödja verksamhetens processer inom validering och vägledning.

Inom det nordiska nätverket för vuxnas lärande/NVL har det utvecklats ett ramverk för ett kvalitativt arbete med validering. Modellen är tänkt att användas för utbildningsanordnare för att skapa en ökad struktur på sitt arbete med validering.

Kvalitetsmodellen består av åtta olika områden, som vardera består av ett antal kvalitativa indikatorer. Man bör löpande gå igenom dessa områden och respektive indikator som ett sätt att göra ständiga förbättringar av processerna.

Falu kommun har kommit relativt långt när det gäller användandet av denna modell, och använder även ett självskattningsunderlag som underlag för reflektion och diskussion av modellen.

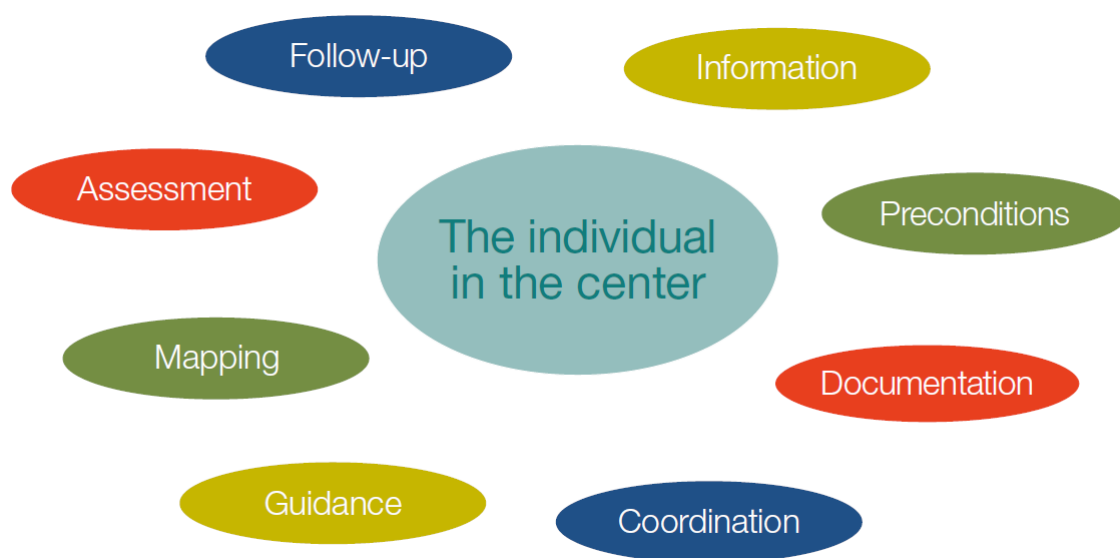

Bild: Kvalitetsmodell för validering, NVL

Valideringstolk startade som ett samverkansprojekt kring den nya etableringsreformen med Migrationsverket, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Arbetsförmedlingen, SAM Skaraborg, Lernia, TTC Utbildning i Tibro, Folkuniversitetets Hantverkscentrum i Tibro, Lärcenter Falköpings kommun och Tolkförmedlingen i Mariestad som projektägare. Projektet tog fram utbildning av valideringstolkar och en hemsida med yrkesbegrepp inom olika branscher.

Från 1 januari 2015 tar Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) över det regionala projektet valideringstolk.

I första hand är webbsidan ämnad att användas för förberedelser av tolkuppdrag vid valideringssamtal. Här kan man hitta bilder på olika branschspecifika termer, information om tolketik, råd och tips om bl. a. var man kan få mer fördjupad information.

Informationen kan med fördel även användas av andra exempelvis utbildningsarrangörer, valideringsutförare och personer i utbildning med annat språk än svenska.

Validering är ett av verktygen som Arbetsförmedlingen använder för att snabbt kartlägga arbetssökandes kompetenser inom sitt yrkesområde. Vid validering där personer inte behärskar svenska språket använder man sig av tolk.

11 <http://valideringstolk.se/>

Meritportfölj

Den som är nyanländ invandrare och är inskriven på Arbetsförmedlingen eller SFI har möjlighet att göra en meritportfölj, som innehåller dennes samlade kompetenser.

I en meritportfölj sammanställs personens meriter. Personen beskriver sina erfarenheter på ett djupgående och detaljerat sätt. Det kan vara tidigare arbeten, praktik, språkkunskaper och intressen som dokumenteras.

Så fungerar det i praktiken, exempel från Malmö vägledningscentrum: Du sammanställer din Meritportfölj i ett program som heter ePortfolio. Din ePortfolio når du där det finns en Internetuppkoppling.

Vi på Vägledningscentrum erbjuder dig stöd och handledning så att du inte missar något i din presentation.

Resultatet blir en detaljerad dokumentation som ger dig möjlighet att skapa bra beskrivningar om dig själv och dina erfarenheter. Dessa kan vara användbara för att söka arbete, göra bedömningar, validering, förberedelse inför anställningsintervju, hitta kunskapsluckor, underlag vid förhandlingar samt göra det lättare att bli matchad mot arbetsmarknad och studier.

Mia Andersson, verksamhetsansvarig, Studier och karriär, Studentcentrum, Malmö högskola säger att *”det är ofta till stor hjälp att ha sammanställt en meritportfölj om man ansöker om bedömning av reell kompetens vid anmälan till en högskoleutbildning. På Malmö högskola används också en variant av meritportföljen på några utvalda utbildningar och vi arbetar för att ännu fler studenter ska få denna möjlighet under sin utbildningstid.”*

Språk Arbete
Meritportfölj
Utbildning Intressen Praktik
Erfarenheter
Kunskap

ValiWeb®

Valiwebb¹² är en e-tjänst för kartläggning av vuxnas reella kompetens. Denna tjänst hanterar endast behörighetsprövning för olika yrkesämnen på högskolenivå. Denna tjänst har utvecklats som en del av olika projekt, bland annat för Skellefteå Kommun. Sju olika lärosäten ingår i ett nätverk tillsammans med Valiwebb. ValiWeb utför uppdrag åt de flesta lärosäten, och har legitimitet genom de nationella branscherna.

Som validand söker man behörighet genom tjänsten Valiwebb, man registrerar sina uppgifter och erfarenheter och bilägger sina intyg. Berörd bransch är delaktig i processen, och experter lämnar utlåtanden som beaktas i lärosätets bedömning. I samtliga ämnen görs dock den slutliga bedömningen av berört lärosäte, och besked om ämnesbehörighet kan endast lämnas av respektive lärosäte.

ELD¹³ är en samtalsmetod för att erkänna kompetens och synliggöra lärande i verksamheten. Metoden har använts inom ett antal tidigare ESF-projekt. Metoden är gratis & licensierad med Creative Commons. Metoden Eld går ut på att deltagare dokumenterar och reflekterar över sina erfarenheter, stärker varandra i grupp och bekräftar och kartlägger varandras kunskaper i ett kompetensbrev. ELD handlar om att göra förenklade kompetensanalyser av verkliga situationer. Det är möjligt att bara välja vissa delar av ELD, och använda de övningar som känns mest relevanta för din verksamhet. ELD-metoden skulle kunna användas som ett underlag för diskussion kring vuxnas reella kompetens.

ELD är uppdelad i fem olika steg:

- Deltagarintroduktion
- Deltagardokumentation
- Övningar
- ELD-samtal
- Kompetensbrev

¹² <http://yrk.valiweb.nu/Startsida>

¹³ <http://eldkompetens.se/>

VALDA

Från och med hösten 2015 är det möjligt att validera reellkompetens i alla kurser inom Lärarlyftet. Det blir även möjligt att tillgodoräkna sig tidigare studier. Begäran om tillgodoräknandevalidering ska göras via det digitala valideringsverktyget VALDA¹⁴: Validerade högskolepoäng jämförs med högskolepoäng som tillgodoräknats baserat på formella studier och får medräknas i examina på samma villkor som dessa. Frågan som valideringsprocessen ska syfta till att besvara är, huruvida personen genom sina samlade erfarenheter kan sägas uppfylla den aktuella kursens lärandemål, utan att ha genomgått vare sig undervisning eller traditionell examination. Valideringsverktygen kan exempelvis bestå av intervjuer, praktiska och teoretiska test, reflekterande uppsatser och självutvärderingar. Större eller mindre vikt kan läggas vid uppgifter som styrks av tidigare arbetsgivare eller andra som känner personen väl. Det är den validerande företrädaren för huvudområdet/ ämnesföreträdarens ansvar att använda verktyg som är lämpliga i varje enskilt fall.

DalaWux har köpt in en gemensam licens av Your voice/Open24¹⁵ för nivåtester i svenska, engelska och matematik till alla dalakommunerna. Ett flertal av Dalarnas vuxenutbildningar använder detta nivåtest som en fingervisning kring vilken nivå eleverna bör börja sina studier på. Testen är datorbaserade och testresultatet redovisas i en testprofil tillsammans med en rekommenderad startnivå. Resultatet av testet kan användas för bland annat:

- Behörighetsgivande inför studier inom Komvux/SFI
- Nivåbestämning inför yrkesutbildning
- Nivåbestämning efter ej avslutad SFI och/eller självstudier
- Som en del av validering eller särskild prövning
- Nivåbestämning i skarven mellan gymnasieskola och Komvux
- Nivåbestämning inför exempelvis fortbildning

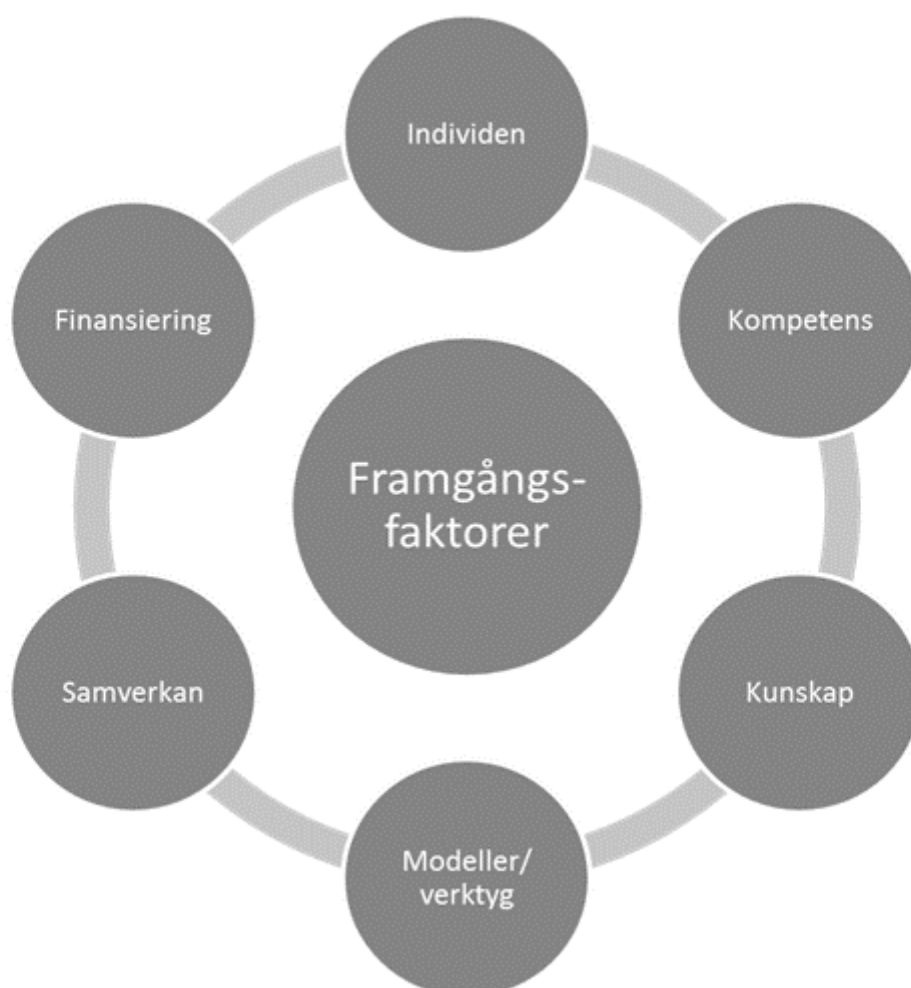
¹⁴ <https://www.lararlyftet-validering.se/>

¹⁵ Tjänsten säljs av Educateit Nordic AB, ett svenskt företag som levererar webbaserad programvara och tjänster till utbildningssektorn.

Framgångsfaktorer för validering

Inom projektet Dala Valideringscentrum så har flera rapporter tagits fram, bland annat en kartläggning¹⁶ av olika svenska verksamheter och projekt. Denna kartläggning av projekt och verksamheter visar på ett antal centrala framgångsfaktorer för validering, dels på individnivå och dels på aktörs-/systemnivå.

Genom att titta på generella framgångsfaktorer bland dessa projekt och verksamheter, har vi fått kunskap och inspiration kring hur man bör arbeta med detta på lokal och regional nivå. Framgångsfaktorerna för validering har för överskådlighetens skull delats in i olika tematiska områden.

¹⁶ Kartläggning av projekt och verksamheter inom validering och vägledning, februari 2015, Dala Valideringscentrum

Framgångsfaktorer för validering

Framgångsfaktor: individen

- Att det finns individuellt utformade aktiviteter och en individuell plan
- Att aktiviteterna upplevs som meningsfulla av individen
- Att individens förstår sitt behov av validering
- Att det finns ett intresse hos individen för att valideras samt ett intresse för kompletterande (formell) utbildning
- Att individen har självförtroende och framtidstro
- Att det finns branschmodeller som är anpassade för att fånga upp kompetenserna hos nyanlända med begränsade kunskaper i svenska
- Att det finns möjlighet att individanpassa kompletterande arbetsmarknadsinsatser utifrån resultatet av en validering
- Att det finns personlig relation som fungerar mellan arbetsplats och validand

Framgångsfaktor: kompetens

- Att det finns kontinuerlig kompetensutveckling för berörd personal hos olika aktörer, kring olika branscher, yrken, utbildningar, kompetenskrav och behov av arbetskraft
- Att det finns kunskap om utrikesfödda individers behov av och förutsättningar för validering
- Att det finns en gemensam syn på vad validering och vägledning innebär, med gemensamma begrepp och definitioner

Framgångsfaktor: kunskap

- Att det finns tillgång till kunskap
- Att det finns tillgång till goda exempel på metoder och verktyg samt exempel på lyckosamma projekt
- Att det finns tillgång till ett kunskapsnätverk för kollegialt erfarenhetsutbyte på arbetsplatsen
- Att det finns tillgång personal med spetskompetens inom olika områden
- Att det finns tillgång till Information om utbildningsanordnare i regionen samt i övriga Sverige

Framgångsfaktor: modeller och verktyg

- Att det finns fastställda, enhetliga och legitima modeller för validering/yrkeskompetensbedömning
- Att det finns en systematiserad valideringsprocess
- Att det finns ett analysverktyg för kompetens, som är accepterat av företag, anställda, skola och myndigheter, och som förenklar och effektiviserar matchningsförfarandet
- Att det finns en fastställd plan för uppföljning av verksamheten, med indikatorer och nyckeltal

Framgångsfaktor: samverkan

- Att det finns en gemensam syn på samverkan kring individen, med tydliga roller för inblandade aktörer
- Att det finns ett samarbete mellan olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå
- Att det finns en kontinuitet i samverkan
- Att det finns en utpekad aktör som har samordningsansvaret (och kunskapen) för att lotsa rätt bland insatserna

Framgångsfaktor: finansiering och resurser

- Att det finns ett fastställt regelverk kring finansiering av olika typer av insatser för individen, t.ex. för fastställande av interkommunala ersättningssystem inom regionen
- Att validering är ett prioriterat område för alla aktörer, med en definierad budget
- Att det finns en regional samordning med tillräcklig kritisk massa/ resurser

Arbete på kommunal och regional nivå med validering

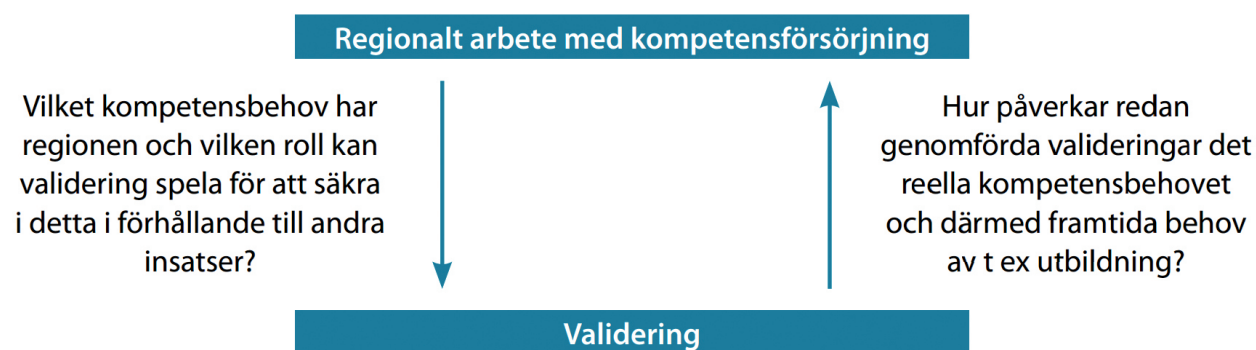
Det finns ett behov av arbete både på kommunal och regional nivå när det gäller validering. I regionernas uppdrag kopplat till de regionala kompetensplattformarna ingår det att öka kunskapen om och samordningen mellan kompetensförsörjnings- och utbildningsområdet.

En studie beställd av Tillväxtverket pekar på att de regionala tillväxtaktörerna (som regionförbund och kommunalförbund) sammanfattningsvis kan fylla två funktioner inom valideringsområdet.

- Dels kan de arbeta för att stärka möjligheterna att tillvarata befintliga valideringsstrukturer genom utvecklingsarbete kopplat till t.ex. valideringens infrastruktur och tillämpbarhet.
- Dels kan de bidra till att göra valideringen ännu mer relevant från ett kompetensförsörjningsperspektiv genom att stödja formulering av regionala prioriteringar för valideringen i den egna regionen.

En central slutsats från denna studie är att regionernas valideringsarbete i högre grad behöver utgå från en förståelse för hur arbetet hänger samman med det övergripande arbetet med kompetensförsörjning.

Kopplingen mellan validering och regionalt kompetensförsörjningsarbete

figur hämtad från Tillväxtverkets rapport 0185

Tillväxtverkets studie lyfter även att det är centralt att valideringens strategiska inriktning och omfattning formuleras med utgångspunkt i varje enskild regions behov av kompetens. Detta samtidigt som valideringsmodellerna bör vara nationellt förankrade för att säkra en bred legitimitet. Denna studie visar att kompetensplattformarnas resurser och organisation skiljer sig mellan olika regioner.

Varje region behöver därför ta ställning till på vilket sätt den egna kompetensplattformen kan och bör arbeta med validering givet befintliga förutsättningar och intresse för frågan. Kan validering lyftas in som en fråga i eventuella branschforum, eller bör en separat gruppering etableras för valideringsarbetet? En annan viktig fråga är hur eventuella utbildningsnätverk för tvärkommunal samverkan inom vuxenutbildningen kan tillvaratas? Plattformarna bör komplettera och stärka det regionala arbete som redan sker i regionen, inte bygga upp parallella strukturer eller insatser.

Statskontoret släppte under 2013 en rapport kring den branschvalidering för utrikesfödda som skett inom Arbetsförmedlingen och vuxenutbildningen. Statskontorets kartläggning visade att få nyanlända invandrare får sin kompetens validerad enligt de yrkesinriktade branschmodeller som Arbetsförmedlingen upphandlar.

Statskontoret anser att det saknas tillräcklig kunskap om utrikesfödda individers behov av och förutsättningar för validering.

Betydligt fler män än kvinnor omfattades av såväl Arbetsförmedlingens upphandlade validering som myndighetens övriga valideringsinsatser under åren 2011–2012.

Inom den kommunala vuxenutbildningen var tvärtom kvinnorna i majoritet av dem som validerats. Det är tydligt att kvinnor överlag valideras mot traditionellt sett kvinnodominerade och män mot mansdominerade yrkesområden. Här behöver insatser sättas in för att bryta detta könsbundna mönster.

Avslutande reflektioner

Vi hoppas att vi genom denna idéskrift kan ge dig som läsare ny kunskap och inspiration till ett systematiskt och kvalitativt arbete med validering och vägledning för vuxna.

Ett utvecklat arbete med validering skapar ökade förutsättningar för fler i arbete, bättre omställningsförmåga, färre flaskhalsar, kortare etableringstid och en ökad tillväxt.

I projektet Dala Valideringscentrum har vi arbetat fokuserat för att få ökad kunskap om hur samverkan kring validering bör gå till, på kommunal, på regional och på nationell nivå.

Vi har inspirerats av hur olika verksamheter och projekt arbetat med att skapa en effektivare arbetskraftsförsörjning och en effektivare arbetsmarknad. Vår dialog med kommunerna i Dalarna och kontakten med olika branscher har gett oss en tydligare bild av de behov som finns. Genom vår omvärldsanalys och dialogen med andra regioner har vi även fått en god bild av hur man bör samverka på lokal och regional nivå kring validering.

Det finns många aktörer i Dalarna som arbetar med validering på olika sätt. Inom den kommunala vuxenutbildningen sker validering främst mot kursmål för gymnasiets yrkesprogram men även mot ämnen som till exempel matematik, engelska och biologi.

Arbetsförmedlingen som validerar arbetslösa, och Region Dalarna som ansvarar för den regionala kompetensplattformen.

Det finns även andra aktörer inom specifika branscher som validerar enligt branschstandard, externa utbildningsanordnare som t.ex. validerar på uppdrag av kommunerna, Högskolan I Dalarna som validerar mot högskolekurser/program, samt nationella myndigheter som Skolverket och YH-myndigheten.

I projektets slutrapport så har vi tagit fram ett förslag på hur vi kan utveckla valideringen i Dalarna.

Vi föreslår olika kunskapsnoder i Dalarna. Kommunala kunskapsnoder; inom olika yrkesområden eller branscher som har ansvaret för att samordna valideringen inom sin nod och att validera yrkeskunskapen hos de vuxna som vill gå vidare i sitt arbetsliv eller som vill studera.

Arbetsförmedlingen är en viktig lokal och regional samverkansaktör i arbetet med validering.

Själva valideringen, och den eventuella utbildning som följer med validering, levereras av vuxenutbildningen eller av en externt upphandlad aktör. Vissa delar av validering utförs av Af, olika branscher eller högskolan.

Vi behöver även skapa en regional stödstruktur för att få pusslet att gå ihop.

Den regionala stödstrukturen håller samman arbetet mellan stuprören, tillhandahåller matriser och mallar, tar fram ett gemensamt kartläggningsverktyg, arbetar med omvärldsanalys, kunskapsspridning och nätverkande samt tillhandahåller kompetensutveckling inom området. Region Dalarna har en viktig del i arbetet med samordning av valideringsarbetet som föreslagen huvudman för den regionala stödstrukturen

**Samverkan kring validering är en investering,
med nytta idag och i framtiden!**

Några Länkar

DalaValideringscentrum

<http://www.dalavalideringscentrum.se/>

Malmö vägledningscentrum

<http://malmo.se/Forskola--utbildning/Utbildning-for-vuxna/Vagledningscentrum.html>

Skolverket

<http://www.skolverket.se/skolformer/vuxenutbildning/validering/validering-1.200357>

YH-Myndigheten

<https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Validering/>

Valideringsinfo

<https://www.valideringsinfo.se/>

Validering Väst

<http://www.valideringvast.se/>

Örebro vägledningscentrum

<http://www.orebro.se/26824.html>

 dala
valideringscentrum
ETT DALAWUX PROJEKT

Kontaktuppgifter

Lena Eriksson, projektledare
E-post: lena.eriksson@malung-salen.se
Tel: 070-66 444 16

Torbjörn Skarin, analytiker
E-post: torbjorn.skarin@samhallsanalys.nu
Tel: 073-944 20 48